

ומרגלית מוצאים עצה, פשרה, ו"שתרר בה השלום"... נקשיב לשיר, לתבונה שבו ולתבונה שהוא מנחיל לילד. מותר האדם מן החיה הוא שבכוחו להביא שלום. אף פניה ברגשטיין מופיעה כבר בכרך זה. לפניכם שיר משלה, שיש בו יותר משמץ פרחות (שם, חוברת 21, עמ' 12): לא, זה לא שיר "חינוכי", אך זה שיר! אולי הוא "סבו" של "שיר השכונה" הפרחתי שבו "לא בכוונה לחצנו על הפעמון"... שירת הילדים החדשה (שהיא כבר "סבתא" לנכדים - שירים רבים), היתה גם היא שובבה לפרקים. נעים להיזכר ברגעים אלה.

כיום, בהביטנו בשפע החוברות הצבעוניות לילדים, אנו מתפעלים מן הצבעים, הטכניקה, העושר הצורני, אסתטי. עפ"י המידע שבידיי 17 עיתונים לילדים ולנוער יוצאים לאור בארץ. הדיפרנציאציה הגילית: 7 - עיתונים לגיל הרך, גן, א'-ב' 5 - לג'-ו' 5 - לבני נוער - 12 ומעלה.

קיימת גם פנייה ספציפית לציבורים שונים - **סוכריות ואותיות** - לילדים ובני נוער מן המגזר הדתי. **חלונות** - לציבור יהודי-ערבי. **פני טבע הדברים וטבע הדברים** - לאוהבי טבע.

הנוסטלגיה עדיין מושכת לכיוון המשולש: **דבר לילדים, משמר לילדים והארץ שלנו.**

הטבע בעיתוני ילדים

פאת: עמוס בר

אתחיל את דברי באירוע מרגש שאירע לי לפני ימים אחדים. כהרגלי, ישבתי ערב אחד ליד המחשב והקלדתי סיפור.

קצת מוזר לומר "להקליד סיפור" במקום "לכתוב סיפור". אך, מה לעשות, אני אוהב את המחשב שלי, וכשאוהבים - מקלידים.

עוד אני מרחף בעולמם של גיבורי סיפורי, וקול זעקה עלה מחצר ביתי. אחד מבני הבית זועק בחרדה:

"פנו מיד את הבית! פתיל של מטען חבלה דולק קרוב לדלת! צאו מהבית - מיד!"

עליכם לדעת, כי בני המשפחה שלי יודעים שאין להפריע לי בשעת הכתיבה, ודבר נוסף - המזעיק הוא קצין בחיל המודיעין, שמתמצא בענייני חבלה. ואם הוא זועק ומזעיק - יש דברים בגו'...

זינקתי ממקומי (בלי להקליק על עכבר המחשב "שמור!"), פרצתי החוצה מבוהל ו... קפאתי במקומי נרגש ונפעם - בין אבני הגדר נצנץ והבהב באור יקרות בוחק, בהיר ועז... לא, לא פתיל ולא מטען חבלה... "גחלילית!" פרצה זעקת התפעלות נרגשת מפי.

הזעקה התגלגלה בין בתי השכונה. ילדי השכנים ניתקו ממכשירי הטלוויזיה באמצע שידור משחק כדורגל מונדיאלי, אצו ובאו נרגשים לחצרי. מנסיונם יודעים הילדים והוריהם שאצל עמוס אפשר לפגוש חיות מעניינות.

ואכן, למראה הגחלילית המהבהבת נדמו הילדים והוריהם, וניצבו נוכח המראה הנפלא.

ישבנו על הדשא ושכניי הנפעמים הקשיבו לסיפורי: "למה הגחלילית מאירה?" ותוך כדי שטף הסיפור, יכולתי לחוש ואפילו לראות את החוט הסמוי העובר ומקשר את הילדים אל הגחלילית, המאותתת לבן-זוגה ועונה באיתות שלו, ומהגחלילית זורם החוט וקושר את הילדים אל אבני הגדר ואל האדמה עליה ישבנו, ובלי מרכאות - אל אדמת ישראל, למולדת.

עתה ידעתי - יש דבר אחד המצליח לנתק את הילדים מהטלוויזיה - גחלילית פעוטה ומאירה.

עכשיו נותר לי רק דבר אחד - איך אני מצליח להעביר את התחושה, את החוויה המרתקת לעיתון, **לפשוט**. איך אני מגיש לקוראים הצעירים את החוויה הנפלאה, שתלשה את הילדים ממכשיר הטלוויזיה, והותירה אותם עם נדבך חויתי מרגש ומרתק בנפשם פנימה.

וכך, במשך כעשרים שנה, עם מאתיים וארבעים חוברות, בכל עיתון ועיתון - השקעתי מאמצים עצומים: כיצד לתכנן ולבנות כל גיליון של **פשוט**, כיצד להציג את תופעות הטבע בצורה חויתית ומרתקת, בדרך בה ימשכו סיפורי הטבע את הילדים, ינתקו אותם אפילו מהטלוויזיה, ויעוררו בליבם רצון עז לצאת ולפגוש בטבע את שראו וקראו בעיתון הטבע שלהם.

דבר דומה אירע לי, ויעידו על כך הספרניות ממתנ"ס רמת-אליהו בראשון-לציון, כשיצאתי עם ילדי הסדנה לכתיבה יוצרת שלי ל"תרגיל לילה בחולות ניצנים". גם הורי הילדים הצטרפו.

אני נוהג לשלב סיורים ופעילויות עם בעלי-חיים, צמחייה ונוף כחלק בלתי נפרד לעיסוק בכתיבה יוצרת - כי אין כמותם המעוררים בלב הילדים את יצר הכתיבה היצירתית.

לא אלאה אתכם בתיאור ההתלהבות של הילדים והוריהם מכל עקבה של בעל-חיים שגילו בחול, מכל מחילת מכרסם או מצריחת הכרוונית, ציפור הלילה, המזעיקה את בן-זוגה הכרוון להחליף אותה בדגירה.

אביא רק שיחה קצרצרה, שהתנהלה בין שתי בנות הסדנה המסיימות את כיתה ד': "ראית את השמש השוקעת ונעלמת מאחורי גבעות החול? אף פעם לא ראית מחזה כל-כך יפה. באמת, איזה יופי!"

"זה באמת מראה נפלא, ענתה השנייה בטון חמצמץ, "אבל, את יודעת שאנחנו מפסידות עכשיו את הפרק האחרון של רמת אביב ג'..."

"בכלל לא הפסדנו!" סיכמה הראשונה, "מה שאנחנו רואות כאן, בחולות, זה הרבה יותר יפה מרמת אביב ג'!"

הצצתי לעבר הילדה השנייה ושמחתי לראותה מניעה ראשה בהסכמה.

ושוב - אם יש משהו שיגרום לילדים להינתק מדי פעם מהטלוויזיה, זה המפגש עם מראות ותופעות הטבע החי שלנו.

ומכיוון, שאיני יכול להוציא אל הטבע, אל יפי הנוף שלנו, את כל ילדי ישראל, הרי מה שנותר לי הוא להגיש את הטבע על דפי העיתון - בסיפור, בשיר, בכתבה, בתמונה מרהיבה, ואפילו בסיפור מצוייר (קומיקס), בחידונים בשעשועונים ועוד.

אני חוזר בפעם המאה ואחת, ולא אפסיק לחזור ולומר זאת שוב ושוב:

"כל שאנו, המבוגרים אומרים, כותבים ועושים בנוכחות ילדינו - זה נקרא חינוך. אנו מחנכים אותם בדרך ישירה או עקיפה.

כל הורה, אם או אב, כל מורה ומחנך חייבים לזכור זאת ולהקפיד בכל מילה היוצאת מפיו, בכל הבעה של כעס או חיוך, בתנועת ידיו, בדרך הליכתו ובכל מעשיו נוכח ילדיו או חניכיו."

על אחת כמה וכמה על עורך לילדים, כשהוא מתכנן ושוקל - מה לפרסם, מתי לפרסם, איזו תמונה להדפיס - עליו לזכור שהילדים הקוראים, קולטים ומפנימים כל פסיק, כל נקודה, כל סימן קריאה, סימן שאלה, וכמובן - את הערכים והמסר. תמיד לקחתי זאת בחשבון, ואני מקווה שכך פועלים כל עורכי עיתוני הילדים, ולכן - שברתי את ראשי - על מה לשים את הדגש:

על השאלה למי קרצה מיכל ינאי ואיזו חצאית לבשה בהופעה האחרונה שלה. או - על זה שהיא מצאה כלבה עזובה, חולה ומסכנה, אימצה אותה ומגדלת אותה. או, למשל, לאיזו תופעה לתת מקום מרכזי בעיתון - להופעה האחרונה של להקת הפופ "לא משנה איזה"... או - כיצד להקת חסידות מוצאית דרכה במעוף נדידה מאירופה לאפריקה, דרך ישראל, ו... כיצד מונעים התנגשות מטוס בחסידה...

כמובן, אני בטוח שאת לב הילד ודמיונו תכבוש להקת החסידות, בתנאי שגשביך אותה במקום מרכזי בעיתון, עם תמונות מרהיבות. תמיד עשיתי זאת, ותמיד זכרתי את הפסוק התנ"כי: "גם חסידה ידעה מועדיה..."

ואני גם יודע כי הילד של היום חש את אותה החוויה, שחוו דוד המלך, או שלמה המלך, בהיותם ילדים בני גילו.

וכן, כתבה על חסידה, בשילוב אגדה - תיצור בלב הילד ובנפשו קשר לארץ ולמורשתה - וכל זה, בתנאי שיהיה מנוי על עיתון טבע לילדים או על עיתון ילדים אחר השם דגש על הטבע.

לא אכביר ולא אלאה אתכם בדוגמאות נוספות. כל זאת תוכלו למצוא בעיתוני **פשוט**. אך אני רואה חובה לעצמי לומר עוד משפטים ספורים על נושא כאוב, שנחשף לעיניי בחדר-המורות באחד ממאות בתי-ספר, שאני מוזמן אליהם למפגשי סופר-עורך עם הילדים.

אחד הדברים האהובים עלי בעת ההמתנה בחדר-המורות, הוא - לקרוא כל-מיני פירסומים המגיעים לבתי-הספר.

ולפני מספר שבועות התגלה לי מסמך - חוזר מנכ"ל משרד החינוך, ובו איסור חמור ומוחלט על כניסת מפיצים של עיתוני ילדים לכיתות בית-הספר.

הכוונה אולי טובה - יש למנוע מסוכנים תאבי בצע לפתות את הילדים בפרסים ומתנות תמורת חתימה על עיתון ילדים.

אך המשתמע מכך, וכך מבינות המורות וגם ועדי-ההורים - אל תחתמו על עיתון הילדים.

לדעתי יש למצוא דרך מכובדת כדי להציע לילדים לחתום על עיתון המאושר על-ידי משרד החינוך, ואני כמובן ממליץ על עיתון טבע המעשיר את נפש הילדים, עוזר להם בהבנת הנקרא, מקרב אותם לקריאת ספרים ובעיקר - קושר אותם אל הארץ ומורשתה.

כיום - עם סיום עבודתי כעורך, כל שאמרתי הן מילות הפרידה שלי **מפשוט** וקוראיו - הילדים, ההורים והמחנכות.

אך ארמוז רמז דק, שעוביו כאצבע, איני נח על עשרים כרכי עיתון הטבע שלי - רבות הימים אני מבטיח להפתיע שוב - ובגדול...